

IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI U 2016. GODINI

U 2016. godini u Zavodu za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije (Zavod), u Odjelu za mentalno zdravlje (u daljnjem tekstu: Odjel), zbog zlouporabe sredstava ovisnosti liječeno je ukupno 200 osoba (187 osoba opijatskih ovisnika i 13 osoba neopijatskih ovisnika i konzumenata (tablica 1). Od 200 registriranih ovisnika i konzumenata njih tri ima prebivalište u drugim županijama, a liječe se u ovom Zavodu zbog privremenog boravka radi sezonskog zaposlenja. Izvor podataka obrađenih u ovom tekstu je Odjel za mentalno zdravlje Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije.

Tablica 1. Broj liječenih osoba zbog zlouporabe sredstava ovisnosti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2016. godini

Sredstvo ovisnosti	Broj liječenih osoba
Opijati	187
Neopijati	13
UKUPNO	200

Odjel radi na četiri lokacije u županiji. Tako je u Dubrovniku liječeno 107 osoba (102 opijatska ovisnika i 5 neopijatskih ovisnika ili konzumenata), na Korčuli 50 osoba (44 opijatska i 6 neopijatskih ili konzumenata), u Pločama 27 osoba (25 opijatskih i 2 neopijatska ili konzumenta) te u Metkoviću 16 opijatskih ovisnika (tablica 2). Tijekom 2016. g. na liječenje se po prvi put javilo 10 novih ovisnika i konzumenata, od čega su tri novo liječena opijatska ovisnika, a sedam novo liječenih neopijatskih ovisnika ili konzumenata (tablica 3).

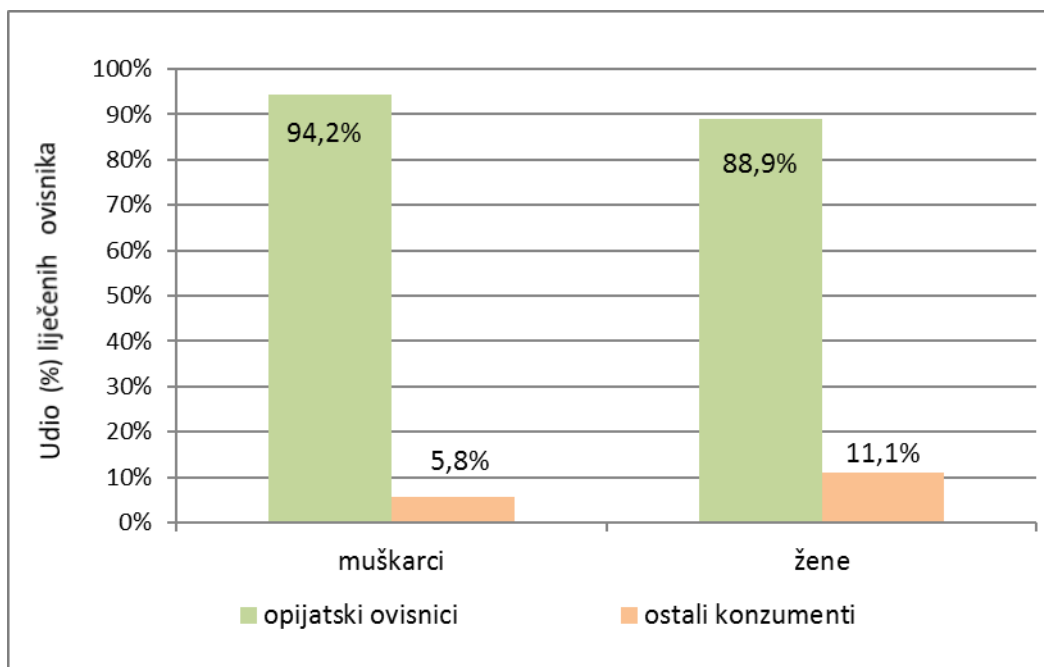
Tablica 2. Broj osoba prema sredstvu ovisnosti i mjestu liječenja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2016. godini

Sredstvo ovisnosti	Dubrovnik	Korčula	Ploče	Metković	Ukupno
Opijati	102	44	25	16	187
Neopijati	5	6	2	0	13
UKUPNO	107	50	27	16	200

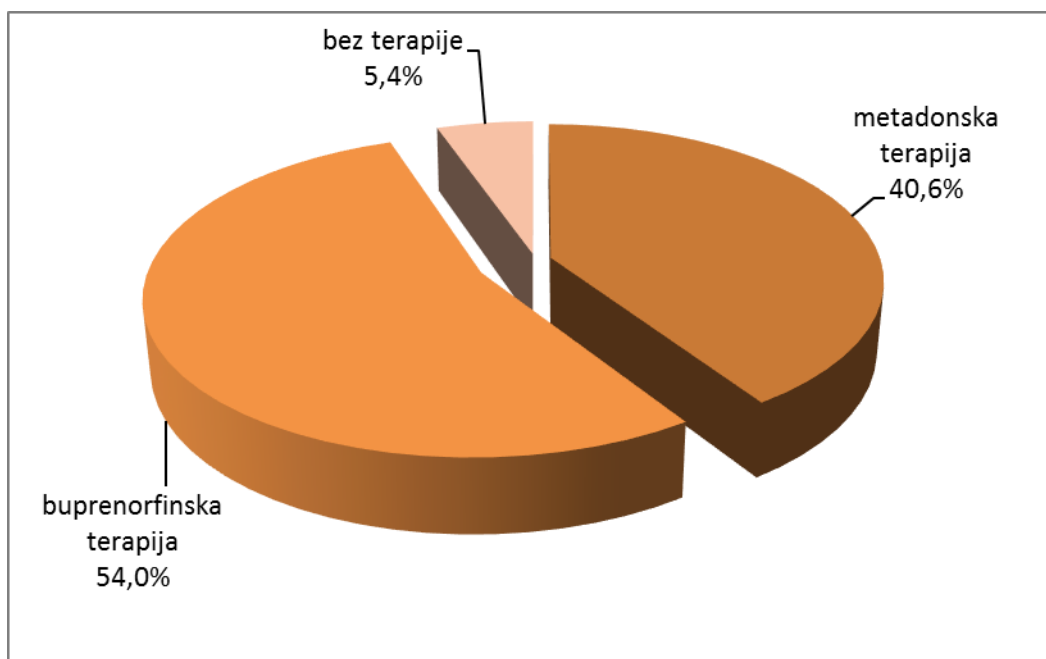
Tablica 3. Broj novo liječenih ovisnika prema sredstvu ovisnosti i mjestu liječenja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2016. godini

	Dubrovnik	Korčula	Ploče	Metković	Ukupno
Novi opijatski ovisnici	1	2	0	0	3
Novi neopijatski konzumenti	2	3	2	0	7
UKUPNO	3	5	2	0	10

Prema spolu bila su 173 muškarca i 27 žena. Od 173 muškaraca njih 163 (94,2%) su ovisnici o opijatima, a 10 (5,8%) neopijatski ovisnici ili konzumenti. Od 27 žena njih 24 (88,9%) su opijatske ovisnice, a tri (11,1%) neopijatske ili konzumentice (slika 1). Najveći broj liječenih opijatskih ovisnika bio je na terapiji buprenorfinom s udjelom od 54,0%, na terapiji metadonom 40,6% dok je 5,4% bilo bez terapije (slika 2). Osobe koje ne uzimaju supstitucijsku terapiju su stabilni apstinenti te dolaze na kontrole i savjetovanja. Osim njih i osobe koje služe dužu zatvorsku kaznu najčešće ne uzimaju supstitucijsku terapiju dok se nalaze u zatvoru.

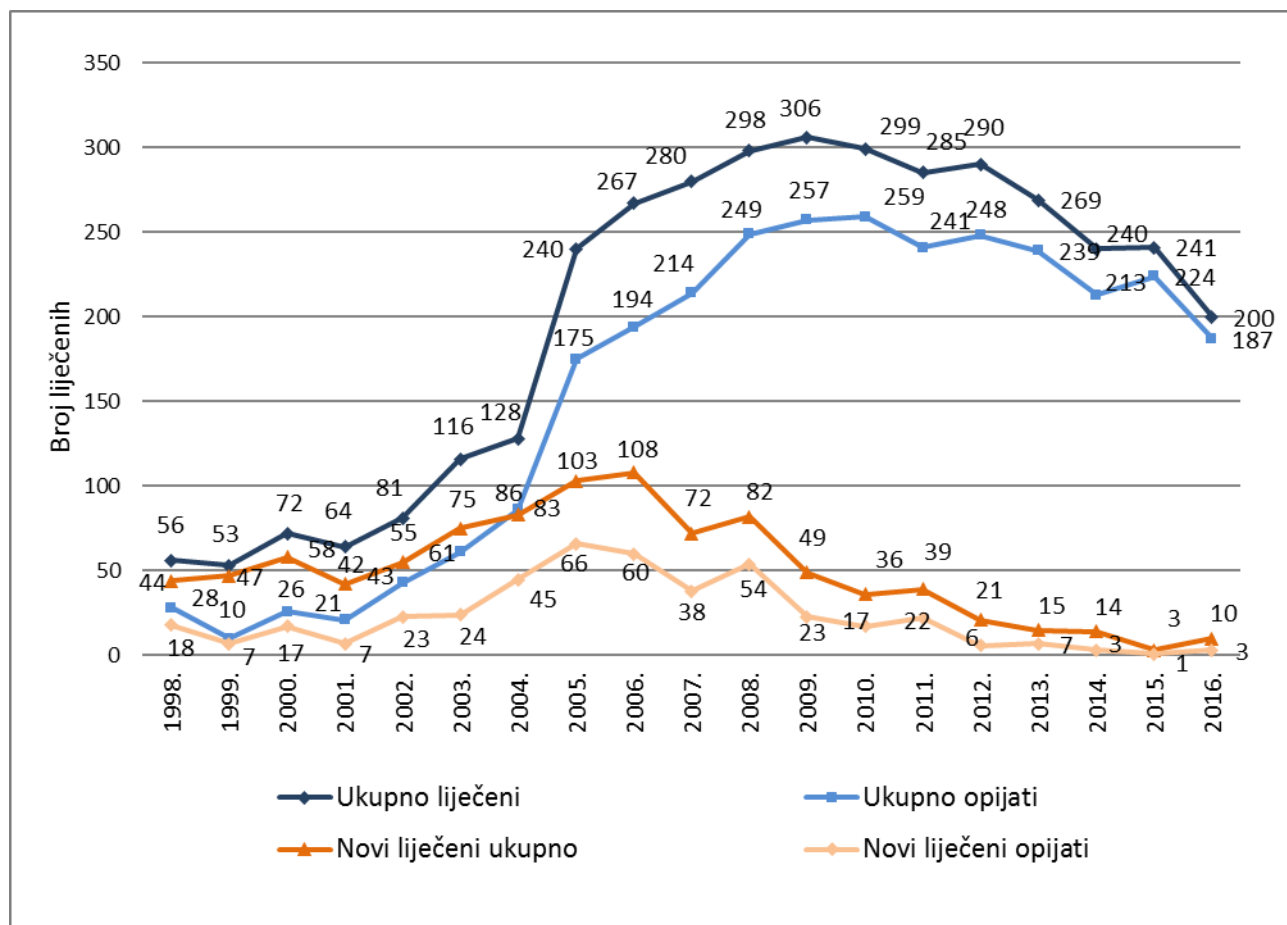

Slika 1. Udio osoba liječenih zbog zlorabe droga prema sredstvu ovisnosti i spolu u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2016. godini

Slika 2. Udio liječenih opijatskih ovisnika prema vrsti supstitucijske terapije u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2016. godini

Broj ukupno liječenih osoba zbog zlouporabe droga kao i broj osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti povećavao se od 1998. do kraja 2009. godine, a otada broj ukupno liječenih osoba pada. Za razliku od toga, broj novih liječenih osoba i novo liječenih zbog opijatske ovisnosti raste do kraja 2005. godine, nakon čega ima silaznu putanju (slika 3).

Slika 3. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga, ukupno i novo liječenih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u razdoblju od 1998. do 2016. godine

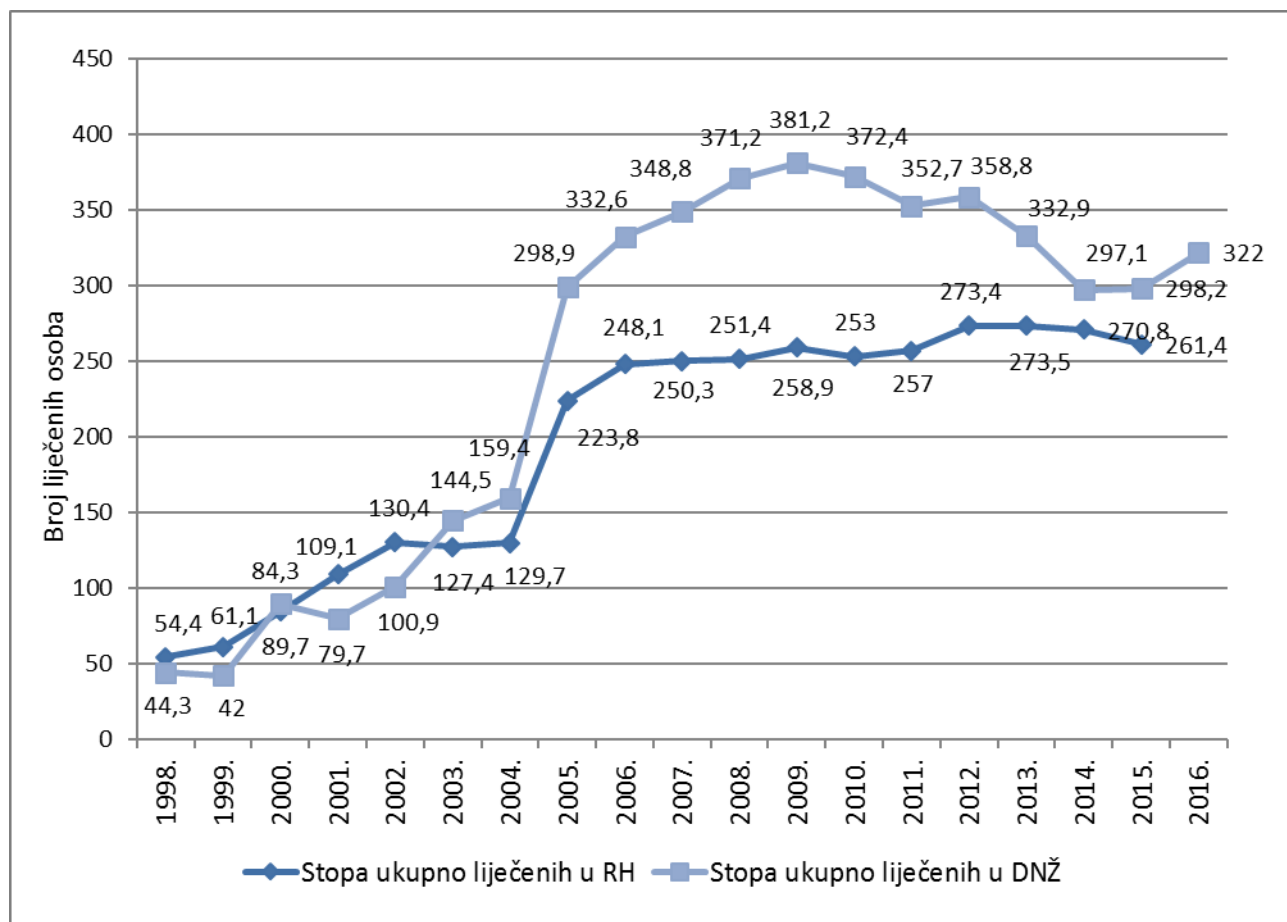
Kod prvog javljanja na liječenje osoba ovisnih o psihoaktivnim tvarima obavezni smo, metodom intervjua, uzimati njihove osnovne podatke i početkom svake sljedeće godine, dok su u sustavu liječenja, ažurirati ih. Podaci su važni za što adekvatnije pristupanje liječenju i pomoći osobama koji se liječe u odjelu kao i za planiranje preventivnih aktivnosti. Jedan od upita odnosi se na povod uzimanja psihoaktivnih tvari. Šest novo liječenih osoba (od njih deset) u 2016. g. za povod uzimanja psihoaktivnih tvari navelo je psihološke probleme kao što su depresija, neuroza, mladenačka nesigurnost i problemi u obitelji, a četiri osobe znatiželju i utjecaj vršnjaka.

U Odjel za mentalno zdravlje dolaze osobe ovisnici o opijatima ili konzumenti neopijata samovoljno ili u pratnji svoje obitelji. Osim toga, Centar za socijalnu skrb i sud upućuju osobe kojima su izrečene mjere obaveznog liječenja ili pojačane brige i nadzora. Liječnici primarne i specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite, službe za izvanbolničko liječenje ovisnosti drugih županija i drugi stručnjaci i institucije također mogu uputiti osobe kojima je potrebna pomoć u liječenju ovisnosti. U 2016. godini od ukupnog broja novo liječenih osoba, četiri osobe javile su se po preporuci Centra za socijalnu skrb, tri u pratnji obitelji te tri osobe po preporuci liječnika primarne zdravstvene zaštite.

U razdoblju od 1998. do 2006. godine na razini Republike Hrvatske i Dubrovačko-neretvanske županije prisutan je porast broja osoba koji se liječe zbog ovisnosti o psihoaktivnim tvarima (slika 6). U Hrvatskoj taj broj potom stagnira do 2015. (za 2016. godinu u vrijeme pisanja

ovog teksta još nema službenih podataka o ukupnom broju liječenih osoba u Republici Hrvatskoj), dok se u Dubrovačko-neretvanskoj županiji bilježi lagani porast broja liječenih osoba sve do 2009. godine. Razdoblje rasta ukupnog broja osoba liječenih od ovisnosti o opijatima i neopijatima rezultat je kvalitetnijeg i organiziranijeg obuhvata. Naime, uspostavljena je bolja suradnja i umreženost institucija, koje se bave osobama kojima je potrebna pomoć i liječenje od ovisnosti (liječnici obiteljske medicine, centri za socijalnu skrb, zatvori, prekršajni, općinski i županijski sudovi). Od 2009. g. do danas taj broj je u laganom padu, a za to postoje nekoliko razloga:

1. Broj novih heroinskih (opijatskih) ovisnika koji se javljaju na liječenje je manji. Istovremeno zbog starosne dobi i komplikacija uzrokovanih višegodišnjim konzumiranjem opijata te zbog predoziranja opijatima svake godine bilježe se smrtni slučajevi među registriranim ovisnicima.
2. Osobe koje se liječe od opijatske ovisnosti i uzimaju zamjensku terapiju trebale bi redovito dolaziti na liječničku kontrolu. Međutim, određeni broj osoba ne javi se redovito svaku godinu, već svaku drugu unatoč našim nastojanjima i kontaktiranjima istih.
3. Osobe koje se nalaze u evidenciji našeg odjela, a počinitelji su kaznenih djela nalaze se u zatvorima diljem Hrvatske i prijavljeni su u penološkom sustavu, a ne u Odjelu za mentalno zdravlje sve dok ne izađu iz zatvora.

Za 2016. g. na razini Republike Hrvatske još nema podataka o stopi ukupno liječenih.

Slika 6. Stopa liječenih zbog zlorabe droga na razini Republike Hrvatske i Dubrovačko-neretvanske županije u razdoblju od 1998. do 2016. godine

Preventivnim aktivnostima radi se na poboljšanju kvalitete obuhvata, liječenja, pomoći i podrške osobama ovisnima o psihoaktivnim tvarima te na jačanju međusektorske suradnje i prevencije zlorabe droga. S druge strane istraživanjem života mladih ljudi na području naše županije, radi boljeg uvida u stanje, nastoji se poboljšati provođenje postojećih programa prevencije i osmisliti nove u skladu s potrebama naših mladih.

Rizična ponašanja

Među osobama liječenim zbog opijatske ovisnosti velik je rizik prenošenja zaraznih bolesti koje se prenose krvlju poput hepatitisa C, B i HIV infekcije. Stoga se u Odjelu vrše testiranja krvi na AIDS, HVB i HVC novo liječenih opijatskih ovisnika te liječenih osoba koji su prethodnih godina imali negativan rezultat na nalazu, a navode rizična ponašanja poput zlouporabe terapije intravenoznim putem, spolnih odnosa bez zaštite i dr. U 2016.g. od 187 liječenih opijatskih ovisnika njih 19 (10,2%) bilo je pozitivno na hepatitis C dok nije bilo novozaraženih osoba. Nijedna osoba nije imala pozitivan rezultat testa na AIDS i HVB.

Pripremila

Martina Jerinić Njirić, prof. pedagogije

Odjel za mentalno zdravlje

Služba za promicanje zdravlja

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije